

*****

سوالات تستی درس پنجم علوم و فنون ادبی (۳) پایه دوازدهم رشته علوم انسانی
طراح سوالات: علی علیزاده کلبر دبیرستان ملک اشتر نجف

*****

- ۱- تقطیع هجایی و ارکان مصراع‌ی از بیت زیر در کدام گزینه، درست نشان داده شده است؟
پیش کمان ابرویش لابه همی کنم؛ ولی / گوش کشیده است از آن گوش به من نمی کند
الف) - U - / - U - U / - - U U -- (ب) - UU - / - UU - / - U -
ج) - UU - / - U - U / - UU - / - U - U -- (د) - UU - / U - - - / - - U -
۲- شاعر بترتیب در کدام یک از هجاهای بیت مصراع اول و دوم زیر از اختیار زبانی استفاده کرده است؟
تو کجایی تا شوم من چاکرت چارقت دوزم کنم شانه سرت
الف) چهارم - نهم (ب) اول - ششم (ج) اول - نهم (د) چهارم - ششم
۳- مصوت بلند / و / در کدام یک از گزینه های زیر در صورت اضافه شدن، ممکن است کوتاه تلفظ شود؟
الف) رو (ب) مو (ج) سو (د) بو
۴- انواع اختیارات زبانی در کدام گزینه درست آمده است؟
الف) بلند تلفظ کردن مصوت های کوتاه-بلند بودن هجای پایان مصراع-کوتاه تلفظ کردن مصوت های بلند
ب) بلند بودن هجای پایان مصراع - حذف همزه - کوتاه تلفظ کردن مصوت های بلند
ج) بلند بودن هجای پایان مصراع - حذف همزه - بلند تلفظ کردن مصوت های کوتاه
د) بلند تلفظ کردن مصوت های کوتاه - حذف همزه - کوتاه تلفظ کردن مصوت های بلند
۵- در کدام یک از ترکیب های زیر احتمال حذف همزه وجود ندارد؟
الف) باز این (ب) دردِ آدم (ج) آتش است (د) در آینه
۶- در بیت زیر شماره هجا و نوع اختیار زبانی موجود، بترتیب در کدام گزینه درست آمده است؟
بیجارگی ورا چو دیدند / در چاره گری زبان کشیدند
الف) دوم - هفتم / کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند - بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه
ب) چهارم - پنجم / کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند - بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه
ج) دوم - سوم / حذف همزه - کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند
د) چهارم - نهم / حذف همزه - کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند
۷- تقطیع هجایی و ارکان کدام بیت به شکل زیر است؟
- U - / - - U - / - - U - / - - U - - U - / - - U - / - - U -

الف) بر همه اهل جهان سیّد و سرور علی است در ره دین خدا، هادی و رهبر علی است

ب) فریاد که در رهگذر آدم خاکی بس دانه فشاندند و بسی دام تنیدند

ج) آمد سوی کعبه سینه پر جوش چون کعبه نهاد حلقه در گوش

د) من نمی گویم زبان کن یا به فکر سود باش ای ز فرصت بی خبر در هر چه هستی، زود باش

۸- در بیت « در دام فتاده آهوپی چند / محکم شده دست و پای در بند» چه نوع اختیارات شاعری زبانی وجود دارد و در کدام هجا اتفاق افتاده است؟

الف) بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه - هجای هفتم ب) حذف همزه - هجای پنجم

ج) کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند - هجای هشتم د) حذف همزه - هجای سوم

۹- در کدام یک از بیت های زیر از نظر وزن عروضی، اختیار شاعری حذف همزه اتفاق افتاده است؟

الف) فریاد که در رهگذر آدم خاکی بس دانه فشاندند و بسی دام تنیدند

ب) ز دو دیده خون فشانم ز غمت شب جدایی چه کنم که هست اینها گل باغ آشنایی

ج) تفرّج کنان در هوا و هوس گذشتیم بر خاک بسیار کس

د) گفت: ای پسر این نه جای بازی است بشتاب که جای چاره سازی است

۱۰- تقطیع و نشانه های هجایی واژه ها در کدام گزینه درست آمده است؟

الف) سیاست نامه: سِ / یا / سَت / نا / م (U - - - U) ب) گیاهخوار: گِ / یا / ه / خا / ر (U - U - -)

ج) یارانه: یا / را / نه (- - -) د) پیاموز: بی / یا / موا / ز (U - - -)

پاسخنامه سوالات چهار گزینه ای درس پنجم

۱- گزینه «ج». در هجای هفتم مصراع اول هم اختیار زبانی کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند اتفاق افتاده است. رو (U) در آبرویش

۲- گزینه «ج» بعد از تقطیع و مقایسه ی وزن مصراع ها باهم معلوم میشود که در مصراع اول در هجای اول ت / U / که یک هجای کوتاه است بر حسب وزن شعر که "فاعلاتن فاعلاتن فاعلن" بلند(-) تلفظ شده است. و در مصراع دوم در واژه "شانه" چنین اختیاری اتفاق افتاده است که هجای نهم مصراع است.

۳- گزینه «ج» صحیح است مطابق با توضیحات کتاب در صفحه ۵۳ (توجه ۱)

۴- گزینه «د» بلند بودن هجای پایانی مربوط به اختیارات وزنی است.

۵- گزینه «ب» اگر پیش از همزه آغاز هجا، صامتی بیاید میتوان همزه را حذف کرد. بنابراین فقط در این گزینه قبل از همزه (آ: اء) آدم، کسره اضافه(د) آمده است.

۶- گزینه «ب»

بی	چا	ر	گی	ی	و	را	چ	دی	دند
----	----	---	----	---	---	----	---	----	-----

-	-	U	-	U	- U	U -	U	-	-
دَند	شی	کِ	بان	زَ	ری	گَ	رِ	چا	دَر
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-

* نون ساکن بعد از مصوت بلند حذف می شود و یک قاعده است نه اختیارات شاعری.

۷- گزینه «د». وزن سایر گزینه ها: الف (- UU - / - U - / - UU - / - U - / -)

ب (- - U / U - - U / U - - U / U - - U / U - -) ج (- - U / - U - U / U - -)

۸- گزینه «ج» در هجای " هو " در واژه " آهوئی " چون هجای معادل آن در مصراع دوم کوتاه است و نمی توان بلند تلفظ کرد.

۹- گزینه «د» در هجاهای دوم، پنجم و آخر مصراع اول اختیار زبانی حذف همزه اتفاق افتاده است.

زَیست*	با	یِ	جا	نَ	رین*	سَ	پِ	تِی*	گُف
فعلولن			مفاعِلن			مفعولٌ			
زَیست*	سا	رِ	چا	یِ	جا	کِ	ب	تا	بِش

۱۰- گزینه «الف». مصوت بلند یا در کلماتی مانند بیا، گیا، عامیانه، زیاد، سیاست، بیاموز، قیامت و واژه ای از این قبیل، همواره کوتاه است در حالیکه این قاعده فقط در همین گزینه «د» رعایت شده است.